

**Beszámoló a Városok Európában, városok a világban
című konferenciáról
(Lisszaboni Egyetem Társadalomtudományi és
Bölcsészettudományi Kar, Lisszabon, Portugália,
2014. szeptember 3–6.)**

***Cities in Europe, cities in the world: Report on the
12th International Conference on Urban History***

HORECZKI RÉKA

HORECZKI Réka: tudományos segédmunkatárs, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete, Pécs; horeczki@rkk.hu

Réka HORECZKI: junior research fellow, Institute for Regional Studies, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences, Pécs; horeczki@rkk.hu

Lisszabonban rendezték meg 2014-ben a 12. Nemzetközi Várostörténeti Konferenciát, *Városok Európában, városok a világban* címmel (12th International Conference on Urban History: Cities in Europe, cities in the world). A konferenciasorozat az European Association for Urban History (továbbiakban EAUH) védnöksége alatt két-évente megrendezett multidiszciplináris fórum, amely történészek, szociológusok, geográfusok, antropológusok, művészet- és építészettörténészek, közgazdászok, mérnökök és a várostörténet különféle aspektusait kutató, oktató kollégák találkozóhelye. A szervezet első konferenciáját 1992-ben, Amszterdamban tartotta, 1996-ban Budapest, 2012-ben Prága, 2014-ben Lisszabon volt a tudományos tanácskozás helyszíne. Magyar részről a nemzetközi bizottság tagja Sonkoly Gábor, az Eötvös Loránd Tudományegyetem egyetemi docense, valamint a szervezet egyik tanácsadója Bácskai Vera, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professzor emeritusa.

A konferencia címe (*Városok Európában, városok a világban*) különösen illeszkedik a házigazdához, hiszen Lisszabon földrajzi helyzeténél fogva is nyitott az Európán belüli és Európán kívüli kapcsolatok felé. Ez a követelmény tökéletesen egyezik az EAUH azon célkitűzéseivel, hogy összefogja a szakemberek széles körét, egyesítse az összehasonlító szemléletmódot és a globalizáció nézőpontját, és hogy a városok történelmét újrafelfedezve sikeressé tegye a városgazdaságot, a városi tájgazdálkodást.

A konferenciára több mint 600 kutató érkezett 42 – Európán kívülről 15 – országból. A konferencián 70 szekcióban folyt a tudományos munka, ebből 16 ún. speciális szekció, három pedig rendhagyó szekció: kerekasztal-beszélgetés fiatal kutatók és egyetemi hallgatók kutatási elképzeléseiről; a várostörténeti kutatások céljairól és korlátairól szóló vitaülés, illetve az új kutatási agenda meghatározásáról szóló szekció. A tudományos ülések a várostörténet különböző aspektusait vizsgálták: a földtulajdon-változást, a városi mezőgazdaságot és élelmiszeripari termelést, építészeti megoldásokat, városi ideológiákat és politikai konfliktusokat, jogrendszeri megoldásokat a kora középkor óta, határvárosokat, a kis- és közepes városok nehézségeit, társadalmi problémákat, városi kommunákat stb.

A konferencia első napja az EAUH éves közgyűlésével és bizottsági ülésével kezdődött. A nyitónapon Walter Rossa (Lisszaboni Egyetem) és John Vivian Bickford-Smith (Cambridge-i Egyetem) tartott plenáris előadást a várostörténeti kutatások számszerűségéről, a lehetséges fejlődési irányokról. A további napokon párhuzamos szekcióülések zajlottak. A teljesség igénye nélkül a továbbiakban szeretnék kiemelni pár tudományos előadást.

A Városok–környezet–fenntarthatóság című szekció az 1970 óta eltelt főbb változásokat tekintette át a jogi szabályozások és globális problémák mellett. A városok fenntarthatósági politikája rendkívül változatos, a szekció előadásai azokat a történelmi és politikai jelentőségű fejlődési pályákat mutatták be, amelyek meghatározó különbségeket mutattak az elmúlt évek tendenciáihoz képest. A szekció koordinátorai Martin Melosi, a Houstoni Egyetem Történelem Tanszékének vezetője és Dieter Schott, a Darmstadti Egyetem Történelem Tanszékének vezetője voltak. Előadásokat hallhattunk Lisszabon várostérségének környezeti magatartásáról, a városi fenntarthatóságról és a civil elkötelezettségről Mainz és Wiesbaden térségében, az új-zélandi városok újrakonceptuálásáról a természeti katasztrófák után, illetve az olaszországi városi zöld energia hátrányairól.

A Határvárosok Európában, Ázsiában és Amerikában című szekció munkája arra a definícióra épült, mely szerint a város regionális, nemzeti és nemzetközi hálózati csomópont. Ez a fogalom különösen fontos a határtérségekben, határ régiókban – főként azon nemzetek részére, ahol a történelem során több határmódosítás is zajlott. A határvárosok keverékei az adott országok kultúrájának, építészeti környezetének, ipari hagyományainak. A várostervezésben, a városi jogszabályalkotásban mind-mind megjelenik/megjelenhet a határ mint összekötő és mint elválasztó funkció. A szekciót a Strasbourgi Egyetem két professzora, Anne-Marie Châtelet és Michaël Darin, valamint Wolfgang Bröner (Mainzi Egyetem) vezette. A szekció-előadások között elsőként a határvárosok transzferezepéről hallhattunk Franciaország példáján keresztül, majd Varsó mint 19. századi orosz határ menti város építészeti megoldásairól. Az építészeti és művészettörténeti iránynál maradván megismerhettük a horvát és szlavón Határőrvidék városainak építészeti reformjait a Habsburg Monarchia idején, valamint Nagaszaki francia templomának keletkezési körülményeit.

A Kisvárosok Európában és azon túl (20–21. század) elnevezésű szekció előadásainak középpontjában a városi közösségek identitása és a kisvárosi perspektívák újrafelfedezése állt. A városi történelem kortárs szakirodalmá nem foglalkozik a kisvárosok kategóriájával. A kisvárosokról részletesen Bernard Lepetit és Peter Clark írt több mint 20 évvel ezelőtt, viszont ennek az irányzatnak a 19. századra (illetve mára) vonatkoztatva nem született folytatása. Ez azért meglepő, mert a kisvárosok a 21. században is „látható” városi települések, függetlenül a regionális urbanizációtól és a nagyvárosi dominanciától. A szekció feladatául tűzte ki, hogy vitát generáljon a kisvárosfogalom mai használatáról, illetve a kérdés európai és interdiszciplináris perspektívájáról. Tom Hulme a szerzőtársainak előadása a társadalmi és gazdasági kezdeményezések új fókuszáról szólt. A nyugat-európai, főként az angol kisvárosok partnerségi szerepe erősödött a vidékfejlesztési ügynökségek és a regionális fejlesztési ügynökségek szerepköréből fakadóan. A városrehabilitációs, városi közösségek lezárását megakadályozó kezdeményezések sikeres közösségfejlesztő eszközöknek számítottak. Gondolatébresztő előadások sorát hallhattuk például a Német Demokratikus Köztársaság kisvárosainak szocialista urbanizációs programjairól, egy szociológiai nézőpontú elemzést az idegenforgalom helyi közösségre gyakorolt hatásáról, a „felhasználóbarát, egészséges és szép” kisvárosok építéstörténetéről cseh példákon keresztül, illetve a brazil városi térségek vidéki identitásáról.

Az utolsó napon megrendezett, fiatal kutatók és egyetemi (főiskolai) hallgatók kutatási elképzeléseit bemutató kerekasztal-beszélgetés lehetőséget biztosított a tapasztaltabb és a most kezdő kutatók, hallgatók közötti eszmecserére. A hallgatók lehetőséget kaptak arra, hogy bemutatva kutatási elképzeléseiket visszajelzéseket kapjanak azokról, más országokban élő kutatókkal kapcsolatokat építhessenek. A szekcióban igyekeztek válaszokat adni a következő kérdésekre: Milyen értéke van a mai globális városi világban a várostörténeti kutatásoknak? Milyen módszerekkel és megközelítésekkel lehet leginkább az ilyen típusú kutatásokat művelni? Milyen tényezők lehetnek a buktatói a várostörténeti kutatásoknak?

A konferencia zárása az új kutatási agenda elkészítése, megvitatása volt. Ebben négy pontban foglalták össze a további feladatokat, lehetséges kutatási irányokat. 1. A várostörténeti tudományág kihívásai: a városok globális jelenséggé váltak, így hidakat kell építeni a városok helyi, regionális, nemzetközi vagy éppen hálózati, történelmi szerepe között. Segítséget nyújthat az összehasonlító várostörténet, a falusi és városi térségek összevetése, vagy egyes esetekben a városok mint szigetek vizsgálata. 2. A várostörténet és az „interdiszciplináris álom”: a kétévente megrendezett konferencia céljának megerősítése, azaz a városkutatók széles szakmai szférájának megismerése, közös kutatási programok indítása. 3. A várostörténet mint tantermi téma: az oktatási intézményekkel való szorosabb együttműködésre, a várostörténet szakmai programjának összehangolására tesz kísérletet. 4. A Várostörténet és a nagyvilág alprogram a lehetséges kutatási irányokat határozza meg a 12. Nemzetközi Várostörténeti Konferencián részt vevők észrevételei alapján.